

КУРСОВИЙ ПРОЕКТ

із дисципліни "Математичне моделювання"

на тему "Моделювання замкненої екосистеми"

студента групи КМ-82

Буслаєва Валерія

Теоретична частина

Для реалізації курсового проекту було обрано тему «Моделювання замкненої екосистеми».

Екосистема або екологічна система — це сукупність живих організмів (біоценоз), які пристосувалися до спільного проживання в певному середовищі існування (біотопі), утворюючи з ним єдине ціле. Одне з основних понять екології.

Приклад екосистеми — ставок з рослинами, рибами, безхребетними тваринами, мікроорганізмами, що живуть у ньому і становлять живий компонент системи, біоценоз. Для ставка як екосистеми характерні донні відкладення певного складу, певний хімічний склад (іонний склад, концентрація розчинених газів) і фізичні параметри (прозорість води, сезонний хід температури), а також певні показники біологічної продуктивності, трофічний статус і специфічні умови цієї водойми. Інший приклад екологічної системи - листяний ліс в середній смузі України з певним складом лісової підстилки, характерним для цього типу лісів ґрунтом і стійким рослинним угрупованням, і, як наслідок, зі строго визначеними показниками мікроклімату (температури, вологості, освітленості) і відповідним таким умовам середовища комплексом тваринних організмів. Важливим аспектом, що дозволяє визначати типи і межі екосистем, є трофічна структура угруповання і співвідношення виробників біомаси, її споживачів і організмів, які руйнують біомасу, а також показники продуктивності та обміну речовини і енергії.

Замкнена екосистема – така система, до якої зовні не потрапляє жодних ресурсів, тобто, для подальшого функціонування системи вона використовує лише ті ресурси, що має всередині себе (окрім, хіба що, сонячного світла, необхідного для життя рослин), а отже, звідси виникає декілька правил, за якими діє дана екосистема:

Правила існування екосистеми

Наша майбутня замкнена екосистема буде функціонувати в першому наближенні за такими правилами:

- Повна маса системи, тобто сумарна маса усіх наявних в системі об'єктів, це стала величина;
- Система функціонує в обмеженому середовищі;
- Маса в системі розподіляється на два типи:
 - Жива маса, що наявна в рослинах та тваринах;
 - Мертва маса, що складається з залишків організмів та посліду;
- Повна маса є цілим числом;
- Кожний елемент простору (клітинка поля) має деяку кількість мертвої маси на ній (далі будемо називати добривом), а також може мати на собі лише один організм;
- Організми можуть споживати як добрива, так й інші організми;
- Організми можуть виконувати фіксоване число дій, і кожна дія зменшує масу організму на величину, пропорційну його масі. Потім зменшену масу скидають як добрива.

Можливі дії

Ім'я	Цінність	Опис
Бездіяльність	1%	Нічого не робити
Рух	10%	Переміщення на сусідню клітинку
З'їсти добрива	0%	З'їсти певну кількість добрив з ґрунту
З'їсти організм	0%	З'їсти організм на сусідній клітинці
Розмноження	10%	Відділення половини маси організму на сусідню клітинку
Смерть	100%	Організм помирає

Програмна реалізація

Імпортуємо потрібні бібліотеки:

```
In [1]: import numpy as np
```

```
import os
import time
from termcolor import colored
```

Визначаємо константи розміру поля та максимальної маси організмів:

In [2]:

```
SIZE = 25

PLANT_MASS = 1800
RABBIT_MASS = 5000
```

Тепер створюємо функції, що показують взаємодію організмів із навколишнім середовищем та з іншими організмами як всередині виду, так і з іншими представниками флори й фауни.

Функція переміщення:

In [3]:

```
def move(field_alive, field_dead, position, position_to_move, type_org):
    field_dead[position[0]][position[1]] += 0.1 * type_org
    field_alive[position[0]][position[1]][1] -= 0.1 * type_org
    field_alive[position_to_move[0]][position_to_move[1]] = field_alive[position[0]][position[1]]
    field_alive[position[0]][position[1]] = [None, 0]
    return field_alive, field_dead
```

Функція простою:

In [4]:

```
def stay(field_alive, field_dead, position):
    i, j = position[0], position[1]
    if field_alive[i][j][0] == 'P':
        field_alive[i][j][1] -= 0.01 * PLANT_MASS
        field_dead[i][j] += 0.01 * PLANT_MASS
    elif field_alive[i][j][0] == 'R':
        field_alive[i][j][1] -= 0.01 * RABBIT_MASS
        field_dead[i][j] += 0.01 * RABBIT_MASS
    elif field_alive[i][j][0] == 'F':
        field_alive[i][j][1] -= 0.01 * FOX_MASS
        field_dead[i][j] += 0.01 * FOX_MASS
    return field_alive, field_dead
```

Функція поїдання добрив з ґрунту рослинами:

```
In [5]: def eat_dead(field_alive, field_dead, position, type_org):
        i, j = position[0], position[1]
        if type_org - field_alive[i][j][1] <= field_dead[i][j]:
            field_alive[i][j][1] = type_org
            field_dead[i][j] -= type_org - field_alive[i][j][1]
        else:
            field_alive[i][j][1] += field_dead[i][j]
            field_dead[i][j] -= field_dead[i][j]
        return field_alive, field_dead
```

Функція поїдання одного живого організму іншим:

```
In [6]: def eat_alive(field_alive, position, position_to_eat, type_org):
        i, j = position[0], position[1]
        k, p = position_to_eat[0], position_to_eat[1]
        if type_org - field_alive[i][j][1] <= field_alive[k][p][1]:
            field_alive[i][j][1] = type_org
        else:
            field_alive[i][j][1] += field_alive[k][p][1]
        field_alive[k][p] = [None, 0]
        return field_alive
```

Функція смерті:

```
In [7]: def die(field_alive, field_dead, position):
        i, j = position[0], position[1]
        field_dead[i][j] += field_alive[i][j][1]
        field_alive[i][j] = [None, 0]
        return field_alive, field_dead
```

Функція розмноження:

```
In [8]: def copy(field_alive, field_dead, position, position_to_copy):
        i, j = position[0], position[1]
        field_dead[i][j] += 0.1 * field_alive[i][j][1]
        field_alive[i][j][1] = (field_alive[i][j][1] - 0.1 * field_alive[i][j][1])/2
        field_alive[position_to_copy[0]][position_to_copy[1]] = field_alive[i][j]
        return field_alive, field_dead
```

Функція, що перевіряє, чи бачить заєць рослину поблизу себе:

In [9]:

```
def rabbit_sees_plant(field_alive, position):
    plant_position = None
    position_to_move = None
    for i in range(position[0]-2, position[0]+3):
        for j in range(position[1]-2, position[1]+3):
            if i >= SIZE:
                ii = i - SIZE
            else:
                ii = i
            if j >= SIZE:
                jj = j - SIZE
            else:
                jj = j
            if field_alive[ii][jj][0] == 'P':
                plant_position = (ii,jj)
    if plant_position:
        for i in range(plant_position[0]-1, plant_position[0]+2):
            for j in range(plant_position[1]-1, plant_position[1]+2):
                if i >= SIZE:
                    ii = i - SIZE
                else:
                    ii = i
                if j >= SIZE:
                    jj = j - SIZE
                else:
                    jj = j
                if field_alive[ii][jj][0] == None:
                    position_to_move = (ii,jj)
    return plant_position, position_to_move
```

Функція, що перевіряє, чи наявна рослина у безпосередній близькості до зайця (на сусідній клітці):

In [10]:

```
def plant_near(field_alive, position):
    plant_position = None
    for i in range(position[0]-1, position[0]+2):
        for j in range(position[1]-1, position[1]+2):
            if i >= SIZE:
                ii = i - SIZE
            else:
```

```

        ii = i
    if j >= SIZE:
        jj = j - SIZE
    else:
        jj = j
    if field_alive[ii][jj][0] == 'P':
        plant_position = (ii,jj)

return plant_position

```

Допоміжна функція, що перевіряє, чи наявна у безпосередній близькості до організму вільна клітинка для розмноження чи пересування:

```

In [11]: def clear_position_near(field_alive, position):
    clear_position = None
    for i in range(position[0]-1, position[0]+2):
        for j in range(position[1]-1, position[1]+2):
            if i >= SIZE:
                ii = i - SIZE
            else:
                ii = i
            if j >= SIZE:
                jj = j - SIZE
            else:
                jj = j
            if field_alive[ii][jj][0] == None:
                clear_position = (ii,jj)

    return clear_position

```

Наостанок, створимо допоміжну функцію, що відображає увесь замкнений простір екосистеми:

```

In [12]: def show_field(field):
    os.system('cls')
    for i in range(SIZE):
        creatures = ""
        for j in range(SIZE):
            if field[i][j][0] == None:
                creatures += "  "
            else:
                if field[i][j][0] == 'P':
                    color = 'green'
                elif field[i][j][0] == 'R':
                    color = 'red'

```

```

        creatures += " "
        creatures += colored(field[i][j][0], color)
        creatures += " "

    print(creatures)

```

Створимо поле для екосистеми:

```

In [13]: field_alive = []
        field_dead = []

        for i in range(SIZE):
            field_alive.append([])
            field_dead.append([])
            for j in range(SIZE):
                field_alive[i].append([None, 0])
                field_dead[i].append(2000)

```

Тепер додамо на нього почтакові популяції рослин та зайців:

```

In [14]: field_alive[6][5] = ["R", RABBIT_MASS]
        field_alive[6][7] = ["R", RABBIT_MASS]
        field_alive[7][16] = ["R", RABBIT_MASS]
        field_alive[13][14] = ["R", RABBIT_MASS]
        field_alive[16][6] = ["R", RABBIT_MASS]

        field_alive[7][10] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[8][10] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[8][11] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[9][9] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[9][10] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[9][11] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[9][12] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[9][13] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[10][9] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[10][10] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[10][11] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[10][12] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[10][13] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[11][9] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[11][10] = ["P", PLANT_MASS]
        field_alive[11][11] = ["P", PLANT_MASS]

```

```
field_alive[11][12] = ["P", PLANT_MASS]
field_alive[12][12] = ["P", PLANT_MASS]
```

Створюємо основний цикл існування нашої системи. Система буде функціонувати доти, доки в ній наявний хоча б один живий організм.

In []:

```
num_of_orgs = 23
iteration = 0
while (num_of_orgs > 0):
    time.sleep(1)

    show_field(field_alive)
    num_of_orgs = 0
    iteration += 1
    print(f'\n\nIteration {iteration}')

    for i in range(SIZE):
        for j in range(SIZE):
            if field_alive[i][j][0] == "R":
                num_of_orgs += 1
                if field_alive[i][j][1] >= 0.6 * RABBIT_MASS and clear_position_near(field_alive, (i,j)):
                    field_alive, field_dead = copy(field_alive, field_dead, (i,j), clear_position_near(field_a
                else:
                    plant_position = plant_near(field_alive, (i,j))
                    if plant_position:
                        field_alive = eat_alive(field_alive, (i,j), plant_position, RABBIT_MASS)
                    else:
                        plant_position, position_to_move = rabbit_sees_plant(field_alive, (i,j))
                        if position_to_move:
                            field_alive, field_dead = move(field_alive, field_dead, (i,j), position_to
                        else:
                            field_alive, field_dead = stay(field_alive, field_dead, (i,j))
                if field_alive[i][j][1] < 0.1 * RABBIT_MASS:
                    field_alive, field_dead = die(field_alive, field_dead, (i,j))

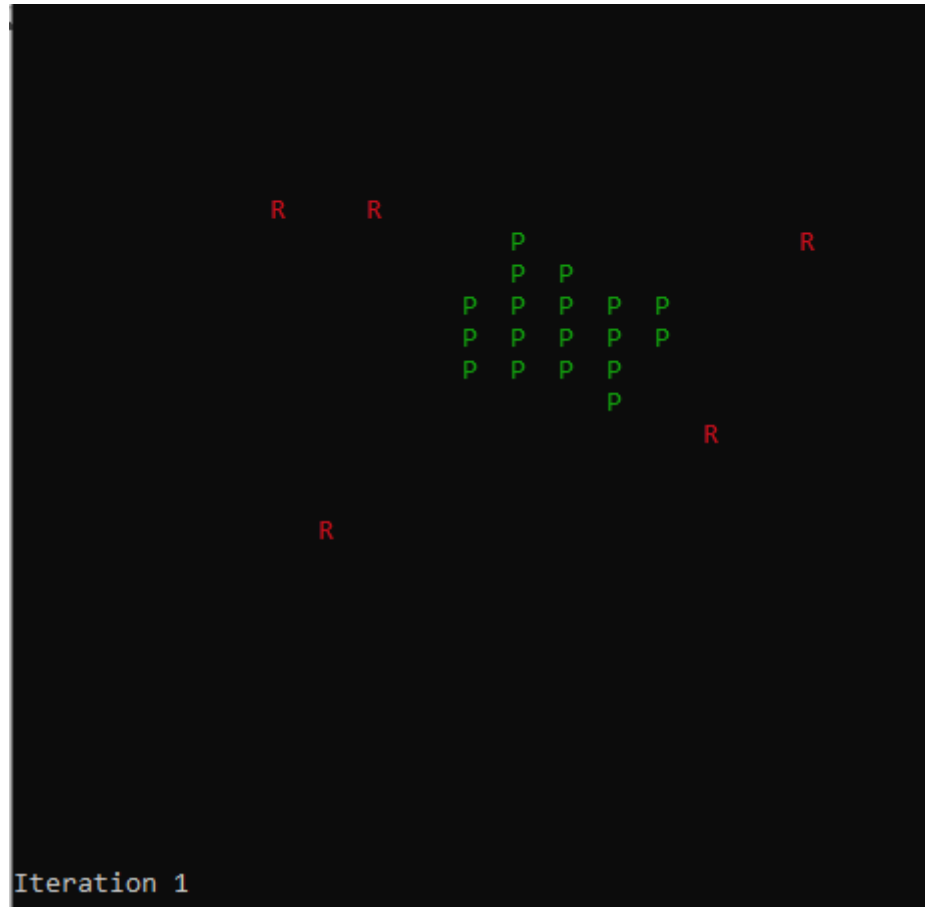
    for i in range(SIZE):
        for j in range(SIZE):
            if field_alive[i][j][0] == "P":
                num_of_orgs += 1
                if field_alive[i][j][1] >= 0.6 * PLANT_MASS and clear_position_near(field_alive, (i,j)):
                    field_alive, field_dead = copy(field_alive, field_dead, (i,j), clear_position_near(field_a
                else:
                    field_alive, field_dead = eat_dead(field_alive, field_dead, (i,j), PLANT_MASS)
```



```
if field_alive[i][j][1] < 0.1 * PLANT_MASS:  
    field_alive, field_dead = die(field_alive, field_dead, (i,j))
```

Скріншоти існування екосистеми на різних ітераціях:

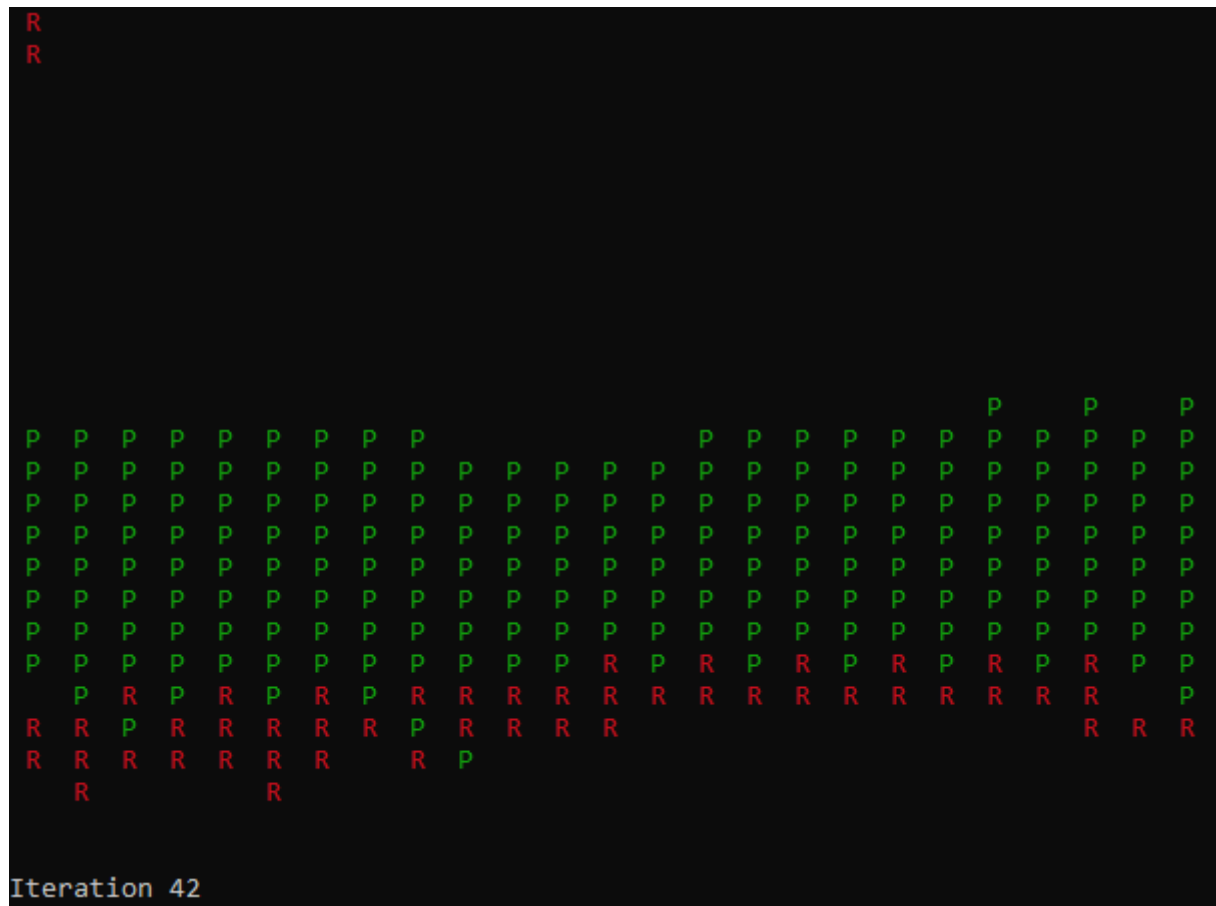
Екосистема на початковій стадії.

Популяція зайців стала надто великою для існування і скоро має зменшитися через брак їжі:

Система стабілізувала кількість зайців та рослин.

ВИСНОВКИ

В ході розробки математичної моделі для даного проекту нами було розглянуто закони існування замкнутих екосистем, розроблено план дій для створення моделі власної екосистеми, та розроблено програмне забезпечення її реалізації.

В ході створення цієї системи було створено модель із двома видами організмів: рослинами, що поглинають добрива з ґрунту, та зайцями, що їдять рослини. В програмі реалізовано примітивний штучний інтелект у вигляді спуску по дереву рішень, які приймаються на основі пріоритетності дій обох типів організмів та умов навколишньої середовища.

З огляду на все це можна стверджувати, що нами було досягнуто поставленої мети: розроблено та створено математичну та програмну модель функціонування замкненої екосистеми.